

Landbruksdirektoratet

Deres referanse: 24/24255 - 3

Oslo, 10. mai 2024

Høring - forslag til endring av forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk (PU-ordningen) og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør

Synnøve Finden mener:

- At taket på 90 millioner kroner for det generelle tilskuddet var nådd allerede før endringen fra 27 til 30 øre ble vedtatt i desember på 2023, viser at Regjeringens tilsynelatende styrking av tiltaket aldri var reelt. Dette advarte Synnøve Finden om. At den reelle økningen er på 1 øre, vil svekke konkurransekraften til Synnøve Finden og de andre uavhengige meieriene ytterligere. Taket på 90-millioner kroner er altfor lavt. Det bør fjernes eller heves kraftig.
- Det har i perioden vært en utilsiktet likviditetsoppbygging i PU-ordningen. Forbruket av alle meierivaregrupper har økt fra 2022 til 2023, med unntak av drikkemelk, som har falt mindre enn ventet. Dette viser at kutt i konkurransefremmende tiltak for å sikre finansieringen av ordningen har vært og er unødvendige. Deler av det økte handlingsrommet ønskes benyttet til å redusere avgift på drikkemelk med 19 øre, etter blant annet innspill fra markedsregulator. Disse midlene kunne vært benyttet til å opprettholde og styrke konkurransefremmende tiltak og sikre konkurranse i meierimarkedet.
- For å på sikt sikre finansieringen til PU bør man gjeninnføre avgift på prisgruppe 1. Da denne ble fjernet i 2016 var avgiften på yoghurt 1 kr. En sats på 1 kr ville generert 193 mill. i inntekter til PU-ordningen i 2024/25, om det prognostiserte volumet legges til grunn. En sats på kun 25 øre ville generert 48 millioner kr. Dette ville styrket økonomien i PU-ordningen betraktelig og skapt rom for å styrke de konkurransefremmende tiltakene.

Landbruksdirektoratet prognostiserer en økning i meierileveranse av ku- og geitemelk i 2024/25. Totalt forventes en meierileveranse på 1448,9 mill. liter, noe som utgjør en økning på ca. 3 prosent sammenlignet med foregående år. Det økende volumet og forslag til endrede satser innebærer reduserte kostnader i PU-ordningen med 10,6 øre literen. 3,2 øre av disse kommer fra de reduserte konkurransefremmende tiltakene.

Kuttene i de konkurransefremmende tiltakene fremstår unødvendige sett i lys av PU-ordningens økte inntekter. Et av hovedargumentene for å redusere konkurransefremmende tiltak var nettopp presset på PU-ordningens finansiering som følge av blant annet skarpt fallende drikkemelkkonsum. Når det nå viser seg å ikke være tilfellet, fremstår endringene mer som politiske enn som følge av et behov for å redde finansieringen.

Det er i 2023/24 rom for å foreslå å redusere avgift på drikkemelk med hele 19 øre. Dette understreker det store handlingsrommet på inntektssiden. Og dette uten at det er noen avgift på yoghurt. Denne ble fjernet i 2016. Synnøve Finden mener at denne må gjeninnføres. Da denne avgiften ble fjernet, var inntektene i PU-ordningen langt høyere enn de er nå. Yoghurt er et produkt som tåler en avgiftsbelastning og som ikke opplever fallende forbruk, slik drikkemelk gjør.

Innfrakt foreslås økt med ca. 30 millioner kroner. Dette etterfølger en økning på 20 millioner året før. De 50 millionene i økning siste to år tilfaller Tine/ Norsk melkeråvare og utgifter til innfrakt vil da bli ca 530 millioner kroner, noe som nærmer seg halvparten av kostnadene i PU.

Konkrete kommentarer til prisgruppene:

Prisgruppe 1 – Historisk sett har denne prisgruppen sørget for inntekter til ordningen. Satsen ble i 2016 satt til null. Dette er en prisgruppe som tåler avgiftssats, og vi kan ikke se at premisene for satsfastsetting til null i 2016 skal innebære en permanent nullsats for gruppen. Dersom det hadde vært LMDs intensjon, burde produktene i prisgruppe 1 vært tatt ut av PU-ordningen.

Synnøve Finden foreslår at avgiftssatsen økes med 25 øre til 0,25 kr/liter fra 1. juli 2024. Det vil ifølge volumene som legges til grunn, øke inntektssiden med 48 millioner. I 2016 var satsen 1 kr, og Synnøve mener satsen gradvis bør tilbake mot dette nivået. En avgift på 1 kr ville i 2023/24 generert en inntekt på 193 millioner til ordningen.

Prisgruppe 2 – Landbruksdirektoratet foreslår en reduksjon i avgiftssats på drikkemelk med hele 19 øre, til 1,86 kr/l. Som Landbruksdirektoratet skriver i høringsbrevet har fallet i drikkemelkkonsum stoppet opp siste år og falt med 1,8 prosent fra 2022 til 2023, mot 6,8 prosent nedgang året før. Synnøve mener prisgruppen tåler gjeldende avgiftsnivå godt. Konsummilk har ingen importkonkurranse. Den møter økt konkurranse fra andre typer drikker, men ikke på pris. Drikkemelk er et av de minst prissensitive produktene blant mat- og drikkevarer. Synnøve mener avgiftssatsen på drikkemelk bør videreføres.

Prisgruppe 3 – Landbruksdirektoratet foreslår endringer fra -0,23 til -0,34 kr/ liter. Synnøve mener økning i tilskudd til ost dagligvare kunne vært høyere, basert på bedret likviditet og økt inntektsside i ordningen og at importveksten er sterkere enn veksten på norskprodusert ost.

Prisgruppe 4 – Landbruksdirektoratet foreslår endringer fra -0,77 til -0,88. Synnøve mener at denne økningen burde vært høyere og at det potensielt kan føre til import til industrien.

Synnøve Finden fastholder og understreker at hele PU-ordningen må gjennomgås med et helhetlig blikk på finansiering og balanse på utgiftssiden mellom de ulike postene. En enda tydeligere sammenheng mellom priselastisitet på produktene og nivået på avgiftene, vil bidra til å optimalisere et samlet avgiftsnivå. Gjennomgangen må basere seg på alternativ modell til målpris for prisfastsettelse på melk, relatert til oppfyllelse av Norges WTO-forpliktelser.

Gitt utviklingen på inntektssiden i ordningen er det klart rom for å beholde og øke de konkurransefremmende tiltakene, fremfor å fjerne og redusere dem. I lys av utviklingen i 2023/24 fremstår den kraftige reduksjonen i enda større grad som en politisk, fremfor en faglig fundert og markedsmessig nødvendig endring. At taket på 90 millioner til det generelle tilskuddet var nådd allerede før det ble innført, og at vedtatt endring til 30 øre, kun blir 28 øre, understreker dette. De konkurransefremmende tiltakene i PU -ordningen bør styrkes for å sikre innovasjon og økt melkeforbruk som resultat av sunn konkurranse. Taket på 90 millioner kroner for det generelle tilskuddet må fjernes.

Vennlig hilsen

Sofie Oraug-Rygh
Jordanes/ Synnøve Finden